

การพัฒนากระบวนการคุ้มครองเด็กในสถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็ก

กรมกิจการเด็กและเยาวชนกระทรวงการพัฒนาสังคม

และความมั่นคงของมนุษย์*

DEVELOPMENT OF CHILD PROTECTION PROCESS IN CHILD DEVELOPMENT AND REHABILITATION CENTERS, DEPARTMENT OF CHILDREN AND YOUTH, MINISTRY OF SOCIAL DEVELOPMENT AND HUMAN SECURITY

เขมิกา ทองเต็ม¹, ฤชงค์ เสนานุช² และ สดใส คุ่มทรัพย์อนันต์³

Khemika Thongtem¹, Puchong Senanuch² and Sodsai Khumsabanant³

¹⁻³มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

¹⁻³ Thammasat University, Thailand

Corresponding Author's Email: khemika_thongtem@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการคุ้มครองเด็กของ ทีมสหวิชาชีพในสถานพัฒนาและฟื้นฟู 2) ศึกษาปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานในกระบวนการ คุ้มครองเด็กของ ทีมสหวิชาชีพในสถานพัฒนาและฟื้นฟู และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนา กระบวนการคุ้มครองเด็กของ ทีมสหวิชาชีพในสถานพัฒนาและฟื้นฟู ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวม จำนวน 20 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า 1) กระบวนการคุ้มครองเด็ก ได้แก่ ดำเนินการตามกระบวนการ รับเข้าที่กำหนด สืบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับเด็ก วิเคราะห์สภาพปัญหาต่าง ๆ ดำเนินการให้ ความช่วยเหลือ ประเมินผลการดำเนินงาน ทดลองให้เด็กเยี่ยมบ้านและติดตามผล นำผลการ ติดตามทดลองเยี่ยมบ้าน 1 ปี มาพิจารณาเพื่อยุติการให้ความช่วยเหลือ 2) ปัญหาอุปสรรคการ ดำเนินงานในกระบวนการคุ้มครองเด็ก ได้แก่ ไม่เข้าใจเกี่ยวกับบทบาท ภารกิจ และเครื่องมือที่

* Received 15 November 2024; Revised 22 November 2024; Accepted 27 December 2024

ใช้ในการดำเนินการ บุคลากรมีจำกัด ส่งเอกสารเด็กไม่ครบถ้วน ขาดการสื่อสารที่ชัดเจน เด็กทะเลาะกัน งบประมาณไม่เพียงพอ เด็กไร้สถานะทางทะเบียนราษฎร ไม่มีการประชุมเพื่อทำการยุติการให้บริการ 3) แนวทางการพัฒนากระบวนการคุ้มครองเด็ก ได้แก่ ควรประชาสัมพันธ์วัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานควรผ่านการอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องก่อนเริ่มปฏิบัติงาน จัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะเด็ก ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหา ติดตามเด็กหลังกลับสู่ครอบครัวอย่างต่อเนื่อง ประชุมทีมสหวิชาชีพเพื่อยุติการให้บริการทุกครั้ง

คำสำคัญ: กระบวนการคุ้มครองเด็ก, สถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็ก, กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

Abstract

This qualitative research aimed to 1) study the child protection process of a multidisciplinary team in a development and rehabilitation center, 2) study the problems and obstacles in the process of child protection of a multidisciplinary team in a development and rehabilitation center, and 3) study the guidelines for developing the child protection process of a multidisciplinary team in a development and rehabilitation center. There were 20 key informants and the data was analyzed using content analysis.

The results of the study found that 1) the child protection process included following the prescribed admission process, investigating facts related to children, analyzing various problems, providing assistance, evaluating the operation, conducting home visits and following up on the results. The results of the 1-year home visit trial were considered for termination of assistance. 2) Problems and obstacles in the child protection process include: lack of understanding about the roles, missions, and tools used in the process, limited personnel, incomplete child documents, lack of clear communication, children fighting, insufficient budget, children without civil registration status, and no meeting to terminate the service and 3) Guidelines for developing the child protection process include: publicizing the objectives of the operation;

personnel should complete relevant training courses before starting work; organizing activities to enhance children's skills; involving the community in jointly preventing and solving problems; continuously following up on children after they are returned to their families; and holding a multidisciplinary team meeting to terminate the service every time.

Keywords: Child Protection Process, Child Development and Rehabilitation Center, Department of Children and Youth Affairs, Ministry of Social Development and Human Security

บทนำ

สถานการณ์สังคมไทยในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันกันอย่างมาก ด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร การให้บริการในด้านต่าง ๆ ที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็วจนเกิดความเจริญก้าวหน้าที่มีความทันสมัย รวมไปถึงทัศนคติและค่านิยมมีความหลากหลาย ขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดปัญหาที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ทั้งปัญหาที่เกิดจากสภาวะเศรษฐกิจ ภาวะหนี้สิน ปัญหาศีลธรรม จริยธรรมทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสังคม ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสถานการณ์สังคมไทย และปัญหาเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อสถาบันครอบครัว เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วนั้น ทำให้วิถีชีวิตครอบครัวเปลี่ยนจากสังคมที่มีความเอื้ออาทร พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ไปสู่สังคมวัตถุนิยมมากขึ้น ละเลยการเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน โดยเริ่มจากการทะเลาะ ดุด่า ทบตี สมาชิกในครอบครัว ไม่ทำหน้าที่ตามบทบาทของตนเอง หัวหน้าครอบครัวไม่สามารถเป็นตัวแทนหรือแบบอย่างที่ดีให้สมาชิกในครอบครัวได้ ซึ่งบางรายนั้นความรุนแรงในครอบครัวมีมากจนกระทั่งทำร้ายร่างกาย ใช้กำลังกับบุตรหลานภายในครอบครัว ทำให้เกิดปัญหาการทารุณกรรมเด็กขึ้น ซึ่งการทารุณกรรมส่งผลให้เด็กมีปัญหาด้านพฤติกรรม อารมณ์ จิตใจ และทางเพศ บางรายอาจนำไปสู่การพยายามฆ่าตัวตาย เด็กเหล่านี้มีแนวโน้มเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีพฤติกรรมหรือปัญหาด้านบุคลิกภาพ อาจนำไปสู่ความบกพร่องในการทำหน้าที่พลเมืองหรือพ่อแม่ที่ดี และอาจเป็นผู้กระทำทารุณกรรมต่อไปอีก (รัชณี ฉลองเกื้อกูล และคณะ, 2546)

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2556) กรมกิจการเด็กและเยาวชนได้จัดให้มีสถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็กทั้งหมด 4 แห่ง ได้แก่ 1. สถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็กจังหวัดชลบุรี 2. สถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็กจังหวัดหนองคาย 3. สถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็กจังหวัดลำปาง และ 4. สถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็กจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยสถานพัฒนาและฟื้นฟูทั้ง 4 จังหวัด เป็นสถานที่ที่ให้การดำเนินการกิจกรรมการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กกรณีพิเศษตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กพ.ศ.2546 จะให้การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหญิงและเด็กชายชายอายุ 6-18 ปี ที่จำเป็นต้องได้รับการบำบัดฟื้นฟูจากทีมสหวิชาชีพ เด็กต้องได้รับการบำบัดรักษาจัดทำแผนพัฒนาเด็กรายบุคคล เพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพ ทั้งทางร่างกาย และจิตใจให้แก่เด็กตลอดจนการศึกษา การอบรมแนะแนวและการฝึกอบรมอาชีพ รวมทั้งให้ คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือผู้ปกครองและเด็กที่พ้นจากการอุปการะให้มีความรู้ ความเข้าใจในการดูแลเด็กให้มีความเหมาะสมต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้น สังเกตได้ว่าการดำเนินงานร่วมกันของทีมสหวิชาชีพภายใน มีความสำคัญและมีผลต่อกระบวนการคุ้มครองเด็กเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ แต่ละวิชาชีพจะใช้ความรู้ ทักษะ ความชำนาญเฉพาะด้านมาประเมินสภาพปัญหาที่เด็กกำลังเผชิญร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกันคือให้เด็กได้รับประโยชน์สูงสุดจากการบำบัดฟื้นฟูที่เหมาะสม ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาการพัฒนาระบบการคุ้มครองเด็กของสถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็ก และศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานในกระบวนการคุ้มครองเด็ก รวมถึงศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการคุ้มครองเด็กของทีมสหวิชาชีพภายใน เพื่อสร้างข้อเสนอแนะต่อกระบวนการคุ้มครองและพัฒนาเด็กของสถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็กทั้ง 4 แห่งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบการคุ้มครองเด็กของทีมสหวิชาชีพในสถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็ก
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานในกระบวนการคุ้มครองเด็กของทีมสหวิชาชีพในสถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็ก
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการคุ้มครองเด็กของทีมสหวิชาชีพในสถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็ก

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรมกิจการเด็กและเยาวชน (2561) ได้กล่าวถึง กระบวนการ และขั้นตอนการดำเนินงานของสถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็ก สามารถสรุปได้ดัง

1. กระบวนการการรับเข้า แกรับ หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ
2. กระบวนการสอบข้อเท็จจริง
3. กระบวนการดำเนินการวิเคราะห์และวางแผนให้การช่วยเหลือ
4. กระบวนการดำเนินการให้ความช่วยเหลือและจัดบริการ
5. กระบวนการการประเมินผลการดำเนินการให้ความช่วยเหลือ
6. กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนส่งเด็กกลับคืนสู่ครอบครัว/สังคม/หน่วยงานอื่น
7. กระบวนการการติดตามผล
8. กระบวนการยุติการให้ความช่วยเหลือ

สรุป กระบวนการ และขั้นตอนการดำเนินงานของสถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็ก ประกอบด้วย กระบวนการการรับเข้า แกรับ หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ กระบวนการสอบข้อเท็จจริง กระบวนการดำเนินการวิเคราะห์และวางแผนให้การช่วยเหลือ กระบวนการดำเนินการให้ความช่วยเหลือและจัดบริการ กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนส่งเด็กกลับคืนสู่ครอบครัว/สังคม/หน่วยงานอื่น กระบวนการการประเมินผลการดำเนินการให้ความช่วยเหลือ กระบวนการการติดตามผล และกระบวนการยุติการให้ความช่วยเหลือ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็ก จำนวน 4 คน นักสังคมสงเคราะห์ จำนวน 4 คน นักจิตวิทยา จำนวน 4 คน นักพัฒนาสังคมหรือครูฝึกอาชีพสงเคราะห์ จำนวน 4 คน และพี่เลี้ยงจำนวน 4 คน ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับ

กระบวนการคุ้มครองเด็กของทีมสหวิชาชีพในสถานพัฒนาและฟื้นฟู ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานในกระบวนการคุ้มครองเด็กของสถานพัฒนาและฟื้นฟู ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการคุ้มครองเด็กของทีมสหวิชาชีพในสถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็ก ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ แนวทางการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างนั้น ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง โดยผู้ศึกษาได้วางแผนทางการสัมภาษณ์ไว้เป็นประเด็นหลัก ๆ ให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิด และขอบเขตการวิจัยที่ต้องการศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สำหรับการตรวจสอบเครื่องมือและความเชื่อถือได้ของข้อมูล เพื่อยืนยันความถูกต้องในการจัดเก็บข้อมูล ซึ่งการศึกษารุ่นนี้ให้ความสำคัญในการตรวจสอบเครื่องมือและความเชื่อถือได้ของข้อมูล ดังนี้ 1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลจากบุคคล ช่วงเวลา และสถานที่ที่มีความแตกต่างกันในการปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพในสถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็ก ซึ่งผู้ศึกษาจะทำการตรวจสอบหลังจากทำชุดคำถามในการสัมภาษณ์เสร็จ ผู้ศึกษาจะนำข้อคำถามในการสัมภาษณ์นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความถูกต้องของเนื้อหา (Content) ให้มีความเหมาะสม ชัดเจน ตลอดจนการเรียงลำดับความสำคัญของคำถาม พร้อมทั้งปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ซึ่งผู้ศึกษาจะนำข้อมูล และ ข้อค้นพบความคิดเห็น มาวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้ และ 2. การตรวจสอบสามเส้าด้านระเบียบวิธี เป็นการเก็บข้อมูลแบบหลายวิธีการ (Methodological Triangulation) เป็นการตรวจสอบยืนยันข้อมูลซึ่งกันและกัน จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากการสนทนากลุ่ม และการสังเกตในขณะเก็บข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 20 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและสามารถตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้ สำหรับการจัดการข้อมูลได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาถอดคำสัมภาษณ์ เรียบเรียงข้อมูลเพื่อจะได้นำไปวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการตีความจากข้อมูลเบื้องต้นให้เป็นข้อมูลที่สื่อความหมายของผู้ให้ข้อมูล ด้วยการแยกประเภทและการลดทอนข้อมูลเพื่อจัดเป็น

หมวดหมู่เพื่อนำมาตีความและสร้างข้อสรุปโดยนำผล การสรุปต่างๆ มาเชื่อมโยงจนเกิดเป็น โครงสร้างของข้อสรุป ที่สามารถตอบปัญหาได้ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ด้านกระบวนการรับเข้า มีการดำเนินการตามกระบวนการรับเข้าที่กำหนด โดยเริ่ม ตั้งแต่การพิจารณาประวัติของส่งเด็กเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู จนถึงกระบวนการประชุมทีมสห วิชาชีพภายใน เพื่อทำการประชุมพิจารณาตามหลักเกณฑ์ฯ 2) ด้านกระบวนการสอบ ข้อเท็จจริง มีการดำเนินการสืบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับเด็กจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และพยานแวดล้อม 3) ด้านกระบวนการวิเคราะห์และวางแผนให้ความช่วยเหลือ มีการ ดำเนินการวิเคราะห์สภาพปัญหาต่าง ๆ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อประเมินอย่างรอบด้าน 4) ด้านดำเนินการให้ความช่วยเหลือ เป็นการดำเนินการให้ความ ช่วยเหลือและจัดบริการในด้านร่างกาย ด้านจิตใจอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาให้เด็ก ได้รับการพัฒนาตามแผนพัฒนาพัฒนารายบุคคล IDP (Individual Development Plan) ซึ่ง ในแต่ละด้านต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนาตามแผนค่อนข้างนาน โดยส่วนใหญ่จะใช้ ระยะเวลาอย่างน้อย 3 – 6 เดือนขึ้นไป 5) ด้านกระบวนการประเมินผลการดำเนินการให้ ความช่วยเหลือ ดำเนินการจัดประชุมทีมสหวิชาชีพเพื่อประเมินผลการดำเนินงานและปรับ แผนการดำเนินการให้มีความเหมาะสมต่อการให้ความช่วยเหลือ 6) ด้านกระบวนการเตรียม ความพร้อมก่อนส่งเด็กกลับคืนสู่ครอบครัว/สังคม/หน่วยงานอื่น ดำเนินการประชุมทีมสห วิชาชีพภายใน เพื่อประเมินเด็กและครอบครัว รวมทั้งต้องทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน ในการทดลองให้เด็กได้ทดลองเยี่ยมบ้าน ซึ่งจะใช้เวลาดำเนินการ 3 เดือน – 1 ปี 7) ด้าน กระบวนการติดตามผล ดำเนินการประชุมทีมสหวิชาชีพ เพื่อติดตามผลการทดลองเยี่ยมบ้าน และประเมินผลการติดตาม กล่าวคือ ดำเนินการติดตามผลทั้งทางโทรศัพท์ ลงพื้นที่เยี่ยมบ้าน และเยี่ยมครอบครัว โดยใช้แบบประเมินความพร้อมของครอบครัว(Family Readiness Assessment) และแบบเยี่ยมบ้าน เพื่อประเมินความพร้อมของครอบครัวและเด็ก แล้วนำผล การประเมินที่ได้เข้าประชุมทีมสหวิชาชีพต่อไป 8) ด้านกระบวนการยุติให้ความช่วยเหลือ ดำเนินการประชุมทีมสหวิชาชีพ เพื่อนำผลการติดตามทดลองเยี่ยมบ้าน 1 ปี มาพิจารณาเพื่อ ยุติการให้ความช่วยเหลือ

2. ด้านกระบวนการรับเข้า ได้แก่ (1) หน่วยงานยังไม่มี ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท และภารกิจของสถานพัฒนาและฟื้นฟู (2) บุคลากรในการดำเนินการมีจำกัด (3) เจ้าหน้าที่ของ

สถานพัฒนาและฟื้นฟูมีการโยกย้ายบ่อย และบางแห่งไม่มีความเข้าใจในกระบวนการคุ้มครองเด็ก (4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนำส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กมายังสถานพัฒนาและฟื้นฟูไม่ครบถ้วน และบางแห่งมีการรายงานสภาพปัญหาของเด็กไม่ตรงตามสภาพปัญหาความเป็นจริงของเด็ก และ (5) กลุ่มเป้าหมายที่หน่วยงานนำส่งมาไม่ตรงตามกลุ่มเป้าหมายภารกิจของสถานพัฒนาและฟื้นฟู แต่ทางสถานพัฒนาและฟื้นฟูต้องรับกรณีศึกษาดังกล่าว เนื่องจากไม่สามารถปฏิเสธผู้ใช้บริการได้ 2) ด้านกระบวนการสอบข้อเท็จจริง ได้แก่ (1) หน่วยงานที่รับและนำส่งเด็ก บางแห่งยังไม่มี ความเข้าใจในเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการ และบางแห่งมีการประเมินแต่ไม่ครบถ้วน (2) ขาดการสื่อสารระหว่างเด็กและเจ้าหน้าที่ของสถานพัฒนาและฟื้นฟูที่ชัดเจน 3) ด้านกระบวนการวิเคราะห์และวางแผนให้ความช่วยเหลือ ได้แก่ (1) ข้อมูลที่สถานพัฒนาและฟื้นฟูได้รับการส่งต่อมาจากหน่วยงานนำส่ง ไม่เป็นไปตามที่ประสานไว้ เช่น ข้อมูลพฤติกรรมเด็กเกินจากความเป็นจริงมากเกินไป อาทิ เด็กมีพฤติกรรมทำร้ายตนเอง เด็กพยายามหลบหนี เด็กใช้อำนาจในการข่มขู่ผู้อื่น ฯลฯ ทำให้ข้อมูลที่ได้รับมาไม่ตรงตามพฤติกรรม ส่งผลต่อการวิเคราะห์และวางแผนให้ความช่วยเหลือเด็กไม่ตรงตามพฤติกรรมของเด็กที่ได้รับข้อมูลมา (2) สถานพัฒนาและฟื้นฟู ไม่มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านงานพยาบาล ทำให้สถานพัฒนาและฟื้นฟูต้องเริ่มทำประวัติการรักษาโรคทางกายใหม่ จึงส่งผลให้เกิดความล่าช้าต่อการรักษาอาการของเด็กผู้ใช้บริการ และต่อการดูแลของเจ้าหน้าที่ที่เลี้ยงในช่วงระยะแรก 4) ด้านกระบวนการดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ได้แก่ (1) ข้อมูลที่หน่วยงานนำส่งเด็กให้ข้อมูลมาในบางครั้งไม่ครบถ้วน หรือไม่ตรงกับข้อเท็จจริงกับที่ทางสถานพัฒนาและฟื้นฟูค้นพบหรือได้รับ (2) เด็กมีโรคที่แตกต่างกัน กระบวนการดูแลหรือการสอนก็จะต้องแตกต่างกัน แต่กระบวนการในการสอนบางครั้งก็มีความจำเป็นต้องสอนหรือทำกิจกรรมด้วยกัน จึงส่งผลให้เกิดการบริการพัฒนาที่ล่าช้าไปจากเดิม (3) พฤติกรรมของเด็กที่มักจะทะเลาะกัน ไม่อยากเข้าร่วมกิจกรรม ถ้าเด็กไม่พร้อมเข้าร่วมกิจกรรม ครูฝึกอาชีพสงเคราะห์จะต้องแยกเด็กออกจากเด็กที่พร้อมเข้าร่วมกิจกรรม และให้พี่เลี้ยงประจำบ้านเข้าดูแลเป็นการส่วนตัว เพื่อไม่ให้กระทบกับเด็กที่อยากเข้าร่วมกิจกรรม ครูฝึกอาชีพสงเคราะห์จะต้องคอยสังเกตเด็กดังกล่าวอย่างใกล้ชิด (4) เจ้าหน้าที่ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือเด็กผู้ใช้บริการได้ทันที (5) งบประมาณไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม ทำให้เกิดข้อจำกัดในการทำกิจกรรมต่างๆ ให้แก่เด็กที่อยู่ในกระบวนการ 5) ด้านกระบวนการประเมินผลการให้ความช่วยเหลือ คือ การประเมินผลการดำเนินการให้ความช่วยเหลือ เจ้าหน้าที่ยังมีการประเมินไม่ครอบคลุมทุกด้าน รวมทั้งยังไม่มีเครื่องมือในการประเมินที่ชัดเจน 6) ด้านกระบวนการเตรียม

ความพร้อมก่อนส่งเด็กกลับคืนสู่ครอบครัว/สังคม/หน่วยงานอื่น ได้แก่ (1) เด็กผู้ใช้บริการไร้สถานะทางทะเบียนราษฎร ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการส่งต่อเด็กผู้ใช้บริการกลับคืนสู่ครอบครัว หรือสู่สังคมค่อนข้างยาก และ (2) ชุมชนมีความหวาดระแวงในพฤติกรรมที่เด็กผู้ใช้บริการได้กระทำไว้ก่อนที่จะไปอยู่ในสถานพัฒนาและฟื้นฟู 7) ด้านกระบวนการติดตามผล ได้แก่ (1) ด้านการสื่อสารและระยะทาง ครอบครัวเด็กผู้ใช้บริการ บางครอบครัวไม่สามารถติดต่อได้ เนื่องจากย้ายที่อยู่อาศัย จึงทำให้ไม่สามารถติดตามผลได้ ส่งผลให้ต้องเพิ่มกระบวนการในการติดตามหาทั้งเด็กและครอบครัวของเด็กเพิ่มเติม (2) บางครอบครัวไม่สามารถติดตามได้ ส่งผลให้ทีมสหวิชาชีพไม่สามารถติดตามความเป็นอยู่ของเด็กและครอบครัวได้ หรือไม่อาจทราบได้ว่าครอบครัวให้การดูแลเด็กเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร ทำให้เพิ่มขึ้นตอนในการดำเนินงานของสถานพัฒนาและฟื้นฟู (3) ครอบครัวเด็กไม่สามารถดำเนินการตามข้อตกลงที่ให้ไว้กับสถานพัฒนาและฟื้นฟูได้ ทำให้เด็กต้องขาดโอกาสในการกลับไปอยู่ร่วมกันในครอบครัว 8) ด้านกระบวนการยุติให้ความช่วยเหลือ คือ ไม่ได้มีการประชุมทีมสหวิชาชีพ เพื่อทำการยุติการให้บริการ แต่จะดำเนินการโดยการลงพื้นที่เพื่อประเมินติดตามครอบครัว เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จจะนำข้อมูลผลการดำเนินงานเสนอต่อผู้อำนวยการสถานพัฒนาและฟื้นฟู พร้อมทั้งดำเนินการอนุมัติจำหน่ายเด็กออกจากสถานพัฒนาและฟื้นฟู โดยมีได้มีการนำผลที่ได้มาประชุมเพื่อเสนอต่อทีมสหวิชาชีพให้ทราบ

3. ด้านกระบวนการรับเข้าได้แก่ (1) หน่วยงานส่วนกลางควรประชาสัมพันธ์หรือจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน วิสัยทัศน์ ภารกิจ อำนาจหน้าที่ และกลุ่มเป้าหมายของหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาค (2) หน่วยงานส่วนกลางควรเป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินงานให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานในระดับภูมิภาค เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำแก่เจ้าหน้าที่ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานควรผ่านการอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องก่อนเริ่มปฏิบัติงาน รวมทั้งควรมีการทดสอบความรู้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุกคนอย่างต่อเนื่อง เป็นประจำทุกปี 2) ด้านกระบวนการสอบข้อเท็จจริง ได้แก่ (1) ควรให้ทีมสหวิชาชีพจัดทำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมเด็กในแต่ละวันมาประชุมหารือร่วมกันมากขึ้น รวมทั้งควรมีการจดบันทึกพฤติกรรมของเด็กมากขึ้น เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ต่อการรวบรวมข้อมูลของเด็ก และสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการวิเคราะห์วางแผนร่วมกันต่อไป (2) ควรให้เจ้าหน้าที่ทุกคนเข้ารับการอบรมในหลักสูตรที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การปฏิบัติงานและการดูแลเด็กผู้ใช้บริการเป็นไป

อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก 3) ด้านกระบวนการวิเคราะห์และวางแผนให้ความช่วยเหลือ ได้แก่ (1) ควรมีการประชุมทีมสหวิชาชีพจากหน่วยงานนำส่งเพิ่มเติมทั้งในรูปแบบ Onsite หรือ Online เพื่อให้เกิดการวิเคราะห์และวางแผนข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานนำส่งกับสถานพัฒนาและฟื้นฟู (2) ควรมีการประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้พูดคุยปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละวันทุกเช้า เพื่อนำไปสู่การให้ความช่วยเหลือแก่เด็กผู้ใช้บริการประจำวันต่อไป (3) ควรจัดอบรมเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมตามกลุ่มโรคที่เด็กเป็น (4) ควรให้เจ้าหน้าที่ทุกคนเข้ารับการอบรมในหลักสูตรที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การปฏิบัติงานและการดูแลเด็กผู้ใช้บริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก และ (5) ควรนำข้อมูลการประเมินสภาพทางด้านจิตใจอารมณ์ของเด็ก การมีสัมพันธภาพของเด็กในการทำกิจกรรมบำบัดฟื้นฟูต่อเพื่อนที่ร่วมทำกิจกรรมด้วยกัน หรือการปรับตัวอยู่ร่วมกันกับเพื่อนเวลาทำกิจกรรมบำบัดเป็นอย่างไร มาใช้ประกอบการวิเคราะห์และวางแผนให้ความช่วยเหลือเด็กร่วมกับทีมสหวิชาชีพเพิ่มเติม

4) ด้านกระบวนการดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ได้แก่ (1) ควรจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะต่าง ๆ ให้มีความหลากหลายตามความถนัดของเด็กผู้ใช้บริการ เพื่อให้เด็กผู้ใช้บริการมีทักษะ รวมทั้งสามารถดูแลตนเองได้ (2) เด็กที่อยู่ในกระบวนการคุ้มครองเด็กของสถานพัฒนาและฟื้นฟู ควรได้รับการสนับสนุนในการจัดบริการด้านกิจกรรมที่เพียงพอต่อความต้องการของเด็ก (3) ควรให้เจ้าหน้าที่ทุกคนเข้ารับการอบรมในหลักสูตรที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การปฏิบัติงานและการดูแลเด็กผู้ใช้บริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก (4) ควรให้เด็กทุกคนได้รับด้านการศึกษา หรือมีกิจกรรมฝึกอาชีพเพิ่มเติมให้กับเด็กมากขึ้น เพื่อให้เด็กทุกคนได้มีทักษะสำหรับดูแลตนเองในอนาคต 5) ด้านกระบวนการประเมินผลการดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ได้แก่ (1) ควรให้เจ้าหน้าที่ทุกคนเข้ารับการอบรมในหลักสูตรที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การปฏิบัติงานและการดูแลเด็กผู้ใช้บริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก และ (2) ควรส่งเสริมเกี่ยวกับกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมเมื่ออยู่เด็กข้างนอกสถานพัฒนาและฟื้นฟู เด็กควรปฏิบัติตัวอย่างไร เพื่อให้เด็กได้รับการฝึกทักษะ และนำไปต่อยอดความรู้ ทักษะในชีวิตประจำวัน เมื่อกลับไปอยู่กับครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ 6) ด้านกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนส่งเด็กกลับคืนสู่ครอบครัว/สังคม/หน่วยงานอื่น ได้แก่ (1) ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยการสร้างความตระหนักให้แก่ชุมชนให้มองว่าเป็นปัญหาร่วมกันเป็นส่วนตัวแต่เป็นปัญหาส่วนรวม การสร้างเครือข่ายในการติดต่อสื่อสารกันในการช่วยกันสอดส่อง

ดูแลชุมชน การติดต่อประสานงาน และการติดตามประเมินผล (2) ควรให้เจ้าหน้าที่ทุกคนเข้ารับการอบรมในหลักสูตรที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การปฏิบัติงานและการดูแลเด็กผู้ใช้บริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก 7) ด้านกระบวนการติดตามผล ได้แก่ (1) ควรให้เจ้าหน้าที่ทุกคนเข้ารับการอบรมในหลักสูตรที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การปฏิบัติงานและการดูแลเด็กผู้ใช้บริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก (2) ควรดำเนินการติดตามเด็กหลังกลับสู่ครอบครัวอย่างต่อเนื่องในรูปแบบที่หลากหลายและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ หากพบปัญหาภายในครอบครัวจะทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครอบครัวและเด็กอย่างทันท่วงที 8) ด้านกระบวนการยุติให้ความช่วยเหลือ ได้แก่ (1) ควรให้เจ้าหน้าที่ทุกคนเข้ารับการอบรมในหลักสูตรที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การปฏิบัติงานและการดูแลเด็กผู้ใช้บริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก (2) ควรมีการนำผลการติดตามครอบครัว/สังคม/หน่วยงาน ตามระยะเวลาการติดตามเข้าประชุมทีมสหวิชาชีพเพื่อยุติการให้บริการทุกครั้ง

อภิปรายผล

1. กระบวนการคุ้มครองเด็กของทีมสหวิชาชีพในสถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็ก มีการดำเนินการตามกระบวนการรับเข้าที่กำหนด สืบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับเด็ก วิเคราะห์สภาพปัญหาต่าง ๆ ดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ประเมินผลการดำเนินงาน ทดลองให้เด็กเยี่ยมบ้าน และติดตามผล นำผลการติดตามทดลองเยี่ยมบ้าน 1 ปี มาพิจารณาเพื่อยุติการให้ความช่วยเหลือ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภา ชันธรรม (2557) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาบริการด้านการบำบัดและฟื้นฟูเด็กที่ถูกทารุณกรรมในสถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็ก ผลการวิจัยพบว่า มีการดำเนินงานด้านแรกรับและจัดทำทะเบียนประวัติของเด็กทุกรายเป็นปัจจุบัน มีการดำเนินงานด้านการประเมินสภาวะเด็กด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือบำบัดฟื้นฟูทางด้านร่างกาย จิตใจ ตามสภาพปัญญา ด้วยเครื่องมือวัดทางจิตวิทยา จัดทำแผนพัฒนารายบุคคล (IDP) ทุกราย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลดาวัลย์ ปัญตะยัง (2554: 237) วิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบคุ้มครองเด็กในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาระบบคุ้มครองเด็กในสังคมไทยต้องครอบคลุมทุกด้าน คำนึงถึงสิทธิเด็กและยึดถือหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก และดำเนินการในลักษณะทีมสหวิชาชีพ ให้เด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ จิตวิญญาณ สังคม อารมณ์ สติปัญญา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัยลดา ราชตัน (2555: 59-

60) วิจัยเรื่องการพัฒนาความร่วมมือของคณะกรรมการสหวิชาชีพในการคุ้มครองสิทธิเด็ก จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า ขั้นตอน วิธีการที่ทีมสหวิชาชีพนำมาใช้เป็นหลัก ในการปฏิบัติการ ให้ความช่วยเหลือคุ้มครองเด็กในสถานะเสี่ยงและตกเป็นเหยื่อจากการกระทำ ต่าง ๆ มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบตามขั้นตอน

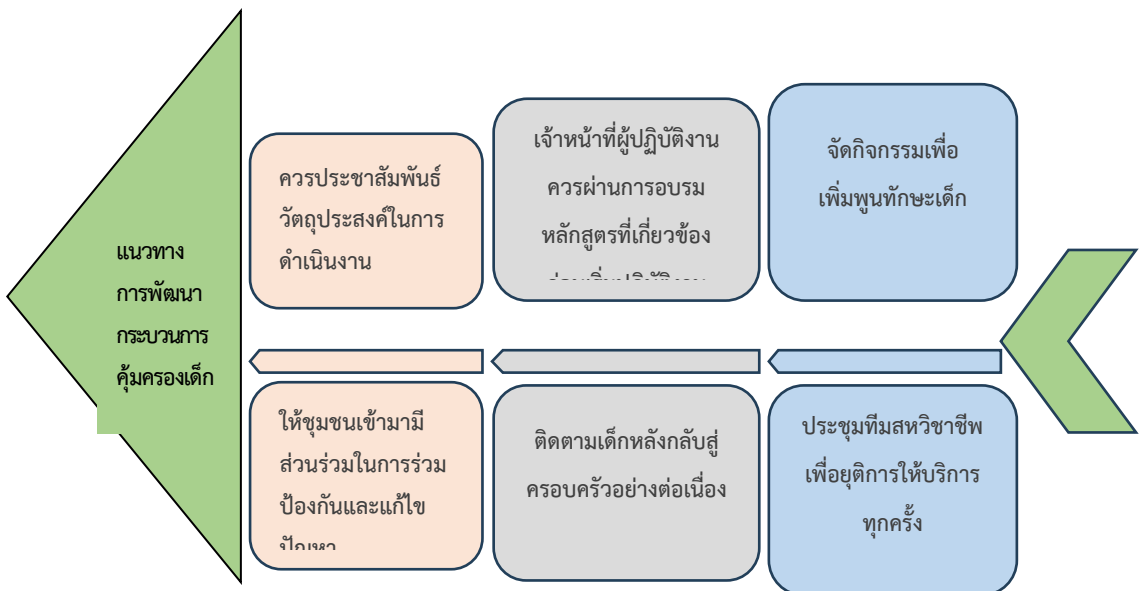
2. ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานในกระบวนการคุ้มครองเด็ก ได้แก่ ไม่เข้าใจเกี่ยวกับบทบาท ภารกิจ และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการ บุคลากรมีจำกัด ส่งเอกสารเด็กไม่ครบถ้วน ขาดการสื่อสารที่ชัดเจน เด็กทะเลาะกัน งบประมาณไม่เพียงพอ เด็กไร้สถานะทางทะเบียนราษฎร ไม่มีการประชุมเพื่อทำการยุติการให้บริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รจเรช โคมุท (2553: 116) วิจัยเรื่อง การส่งเสริมการทำงานของทีมสหวิชาชีพในการคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรม จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารหรือผู้กำกับนโยบายไม่มีความรู้ ความเข้าใจที่แท้จริงในการทำงานทีมสหวิชาชีพ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชมพูนุช พัฒนพงษ์ดิลก (2558: 139) วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพในการช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี โรงพยาบาลสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปฏิบัติงานขาดความเข้าใจในบทบาทของแต่ละวิชาชีพในการปฏิบัติ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิตยาภรณ์ ดีแก้ว (2559: 128) วิจัยเรื่อง การศึกษาประสิทธิภาพกลไกการคุ้มครองเด็กของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ภายใต้การปฏิบัติงานของบ้านพักเด็กและครอบครัว: กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดน่าน ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรมีภาระงานจำนวนมากทำให้มีเวลาในการปฏิบัติงานในการคุ้มครองเด็กล้นอวบรวมทั้งมีความจำเป็นในการเดินทางไปราชการต่างจังหวัด ทำให้เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับเด็กในพื้นที่ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ ไม่มีความเข้าใจในวิธีการหรือขั้นตอนในการปฏิบัติงานตามกฎหมายทำให้เกิดการปฏิบัติงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ

3. แนวทางการพัฒนากระบวนการคุ้มครองเด็ก ได้แก่ ควรประชาสัมพันธ์ วัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานควรผ่านการอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง ก่อนเริ่มปฏิบัติงาน จัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะเด็ก ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหา ติดตามเด็กหลังกลับสู่ครอบครัวอย่างต่อเนื่อง ประชุมทีมสหวิชาชีพ เพื่อยุติการให้บริการทุกครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ พุรัตน์ (2552: 76-77) วิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ. ศ. 2546 ของคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ควรมีการจัดเก็บข้อมูลและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งรายงานสถานการณ์ด้านเด็กให้ทำการทราบอย่างต่อเนื่อง มีการจัดประชุมคณะกรรมการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและทุกภาค

ส่วนที่เกี่ยวข้องได้ทราบอย่างทั่วถึงและครอบคลุม มีการจัดทำแผนปฏิบัติงาน การติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน รัฐบาลต้องสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานให้เพียงพอและ ต่อเนื่อง

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการพัฒนากระบวนการคุ้มครองเด็กในสถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็ก กรมกิจการเด็ก และเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้แก่ ควรประชาสัมพันธ์ วัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานควรผ่านการอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องก่อน เริ่มปฏิบัติงาน จัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะเด็ก ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมป้องกันและ แก้ไขปัญหา ติดตามเด็กหลังกลับสู่ครอบครัวอย่างต่อเนื่อง ประชุมทีมสหวิชาชีพเพื่อยุติการ ให้บริการทุกครั้ง ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนากระบวนการคุ้มครองเด็กในสถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็ก กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า 1) กระบวนการคุ้มครองเด็ก ได้แก่ ดำเนินการตามกระบวนการรับเข้าที่กำหนด สืบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับเด็ก วิเคราะห์สภาพปัญหาต่าง ๆ ดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ประเมินผลการดำเนินงาน ทดลองให้เด็กเยี่ยมบ้านและติดตามผล นำผลการติดตามทดลองเยี่ยมบ้าน 1 ปี มาพิจารณาเพื่อยุติการให้ความช่วยเหลือ 2) ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานในกระบวนการคุ้มครองเด็ก ได้แก่ ไม่เข้าใจเกี่ยวกับบทบาทภารกิจ และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการ บุคลากรมีจำกัด ส่งเอกสารเด็กไม่ครบถ้วน ขาดการสื่อสารที่ชัดเจน เด็กทะเลาะกัน งบประมาณไม่เพียงพอ เด็กไร้สถานะทางทะเบียนราษฎร ไม่มีการประชุมเพื่อทำการยุติการให้บริการ 3) แนวทางการพัฒนากระบวนการคุ้มครองเด็ก ได้แก่ ควรประชาสัมพันธ์วัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานควรผ่านการอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องก่อนเริ่มปฏิบัติงาน จัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะเด็ก ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหา ติดตามเด็กหลังกลับสู่ครอบครัวอย่างต่อเนื่อง ประชุมทีมสหวิชาชีพเพื่อยุติการให้บริการทุกครั้ง ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย 1.1 ควรมีศึกษาเกี่ยวกับบทบาทและภารกิจของสถานพัฒนาและฟื้นฟูให้เข้าใจชัดเจน ควรสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ และจัดสรรบุคลากรให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน หน่วยงานที่เกี่ยวกับควรนำส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กและรายงานสภาพปัญหาของเด็กให้ตรงตามสภาพปัญหาความเป็นจริงและครบถ้วน รวมทั้งนำส่งเด็กให้ตรงตามกลุ่มเป้าหมายภารกิจของสถานพัฒนาและฟื้นฟูเท่านั้น 1.2 หน่วยงานที่รับและนำส่งเด็ก ควรทำการศึกษาทำความเข้าใจเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการ ทำการประเมินข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กให้ครบถ้วน รวมทั้งปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการสื่อสารระหว่างเด็กและเจ้าหน้าที่ของสถานพัฒนาและฟื้นฟูให้ชัดเจนถูกต้อง 1.3 หน่วยงานนำส่งควรให้ข้อมูลที่เป็นจริงและชัดเจน และสถานพัฒนาและฟื้นฟู ควรจัดให้มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในแต่ละด้านให้ครบถ้วน โดยเฉพาะด้านงานพยาบาล เพื่อให้การดำเนินงานสามารถวิเคราะห์และวางแผนให้ความช่วยเหลือเด็กได้รวดเร็วทันเวลา 1.4 หน่วยงานควรนำส่งเด็กที่เป็นจริงและครบถ้วน จัดให้มีกระบวนการดูแลหรือการสอนที่หลากหลายตรงกับสภาพของเด็กแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม ครูฝึกอาชีพสงเคราะห์จะต้องคอยสังเกตเด็กพฤติกรรมเด็กอย่างใกล้ชิด และต้องรีบให้ความช่วยเหลือเด็กด้วยความรวดเร็ว เมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้น รวมถึงควรมีการจัดสรรงบประมาณในการทำกิจกรรมต่างๆ ให้แก่เด็ก

อย่างเพียงพอ 1.5 ควรสนับสนุนให้มีเครื่องมือในการประเมินผลทำให้ความช่วยเหลือที่เป็นปัจจุบันและทันสมัย รวมทั้งส่งเสริมเจ้าหน้าที่ให้ทำการประเมินผลทำให้ความช่วยเหลือให้ครบทุกด้าน 1.6 ควรมีการจัดอบรม เกี่ยวกับหลักสูตรการเตรียมความพร้อมครอบครัว ซึ่งจะ ทำให้นักสังคมสงเคราะห์นำไปใช้ได้ หรือ ทีมสหวิชาชีพที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการ สามารถนำไปใช้ได้ จะทำให้เราสามารถประเมินครอบครัวได้ หากครอบครัวใดที่อยู่ไกลเราก็ จะ สามารถ ส่งแบบประเมินนี้ ให้หน่วยงานในพื้นที่เป็นผู้ประเมินให้ ควรมีการติดตามข้อมูล ทางทะเบียนราษฎรและปรับปรุงฐานข้อมูลของเด็กให้เป็นปัจจุบันเป็นระยะ ๆ และควรชี้แจง ให้ชุมชนเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมเด็กหลังจากเข้ารับการฟื้นฟูจากสถานพัฒนาและฟื้นฟูว่าสามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติ โดยไม่เป็นภาระทางสังคม เพื่อให้ชุมชนเปิดโอกาสให้เด็กใช้ชีวิตได้ตามปกติ 1.7 ควรมีการติดตามข้อมูลในการติดต่อสื่อสาร หรือที่อยู่อาศัยของครอบครัวเด็กเป็นระยะ โดยการลงพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และชี้แจงข้อตกลงตามที่ทางสถานพัฒนาและฟื้นฟูได้ กำหนดไว้หลังจากที่เด็กกลับไปอยู่ร่วมกับครอบครัวอย่างเคร่งครัด 1.8 ควรมีการประชุม ร่วมกับทีมสหวิชาชีพทุกครั้ง ร่วมกับการลงพื้นที่เพื่อประเมินติดตามครอบครัวตามระยะเวลา การติดตามเพื่อยุติการให้บริการ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ประกอบด้วย 2.1 ควรมี การศึกษาถึงปัจจัยอื่นที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนากระบวนการคุ้มครองเด็กในสถานพัฒนาและ ฟื้นฟูเด็ก กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยการ ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพพร้อมกับเชิงปริมาณ เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การพัฒนา กระบวนการคุ้มครองเด็กในสถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็ก กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประสบผลสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น 2.2 ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการ พัฒนากระบวนการคุ้มครองเด็กในสถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็ก กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้ในการ พัฒนากระบวนการคุ้มครองเด็กในสถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็ก กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้อย่างเป็นรูปธรรม 2.3 ควรมีการศึกษา เพิ่มเติมเกี่ยวกับความต้องการและความคาดหวังในการพัฒนากระบวนการคุ้มครองเด็กในสถาน พัฒนาและฟื้นฟูเด็ก กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์ เพื่อให้ทราบถึงความต้องการและความคาดหวังในการพัฒนากระบวนการคุ้มครองเด็กใน สถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็ก กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ แล้วสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข และการพัฒนากระบวนการคุ้มครอง

เด็กในสถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็ก กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้อย่างตรงตามความคาดหวังผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2561). คู่มือการปฏิบัติงานของสถานรองรับเด็ก.

กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2556). ยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานตามแผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2545-2549) บทที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนา. เรียกใช้เมื่อ 7 กรกฎาคม 2563, จาก https://www.msociety.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/ewt_news.php?nid=2227.

ชมพูนุช พัฒนพงษ์ดี. (2558). แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพในการช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี โรงพยาบาลสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ทิตยาภรณ์ ดีแก้ว. (2559). การศึกษาประสิทธิภาพกลไกการคุ้มครองเด็กของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ภายใต้การปฏิบัติงานของบ้านพักเด็กและครอบครัว: กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดน่าน. ใน วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รจเรข โกมุต. (2553). การส่งเสริมการทำงานของทีมสหวิชาชีพในการคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรม จังหวัดนนทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รัชณี ฉลองเกื้อกูล และคณะ. (2546). คู่มือการจัดกิจกรรมกลุ่มบำบัดฟื้นฟูจิตใจเด็กถูกกระทำรุนแรงสำหรับบุคลากรจิตเวช. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต โรงพยาบาลศรีธัญญา.

ลดาวัลย์ ปัญตะยัง. (2554). การพัฒนาระบบคุ้มครองเด็กในสังคมไทย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 20(1), 225-239.

วิภา ชันธรรม. (2557). การพัฒนาบริการด้านการบำบัดฟื้นฟูเด็กที่ถูกทารุณกรรมในสถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็ก. สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมศักดิ์ พุรัตน์ะ. (2552). การปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ. ศ. 2546 ของ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

อัยลดา ราชตัน. (2555). การพัฒนาความร่วมมือของคณะกรรมการสหวิชาชีพในการคุ้มครองสิทธิเด็กจังหวัดลำพูน. ใน การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.